

PROLOOG: HET DAGBOEK VAN DE BARD

In de proloog vertellen Al en Aubrey dat ze het dagboek van Shakespeare hebben gekocht en het aan het publiek zullen voorlezen. Maar wie was Shakespeare eigenlijk?

“

AUBREY: (geheimzinnig)

Vanavond verdiepen we in één van de grootste schrijvers uit de geschiedenis van Engeland: William Shakespeare.

”

De man op dit portret, gemaakt tussen 1600-1610, is waarschijnlijk William Shakespeare. De National Portrait Gallery in Londen, waar het te zien is, is daar zelfs van overtuigd. Maar echt zeker weten we het niet...

William Shakespeare: de schitterende schrijver

William Shakespeare was een hele beroemde toneelschrijver, dichter en acteur uit Engeland. Hij leefde van 23 april 1564 tot 23 april 1616. In die 52 jaar schreef hij 38 toneelstukken, 154 sonnetten, 2 grote gedichten en nog veel meer. Shakespeares werken zijn over de hele wereld bekend, omdat ze in bijna alle talen zijn vertaald. Hij wordt vaak de beste Engelse schrijver ooit genoemd en staat ook wel bekend als de "schrijver der schrijvers".

Wat schreef Shakespeare?

Shakespeare zijn toneelstukken

Shakespeare is het meest beroemd geworden door zijn toneelstukken. Hij schreef zowel grappige als droevige stukken. De bekendste toneelstukken zijn:

- Romeo en Juliet, dat gaat over verboden liefde
- MacBeth, over een bloeddorstige Schotse generaal
- Hamlet, over de Deense prins Hamlet

Al deze stukken zitten in Shakespeare Rocks verstoppt en zal je in de loop van musical nog eens tegenkomen!

Voor de tijd van William Shakespeare schreven toneelschrijvers een droevig stuk met een slecht einde (een tragedie) of een grappig stuk met een goed einde (een komedie). Het publiek wist dus al op voorhand of het verhaal goed of slecht afliep. William Shakespeare veranderde dat. Hij schreef toneelstukken die soms grappig en soms droevig waren. Het publiek wist op voorhand nooit helemaal zeker hoe het zou aflopen. Deze tragikomedies maakte Shakespeare heel populair bij het publiek, maar niet bij andere schrijvers.

Omdat William Shakespeare zoveel geschreven heeft, deelde zijn uitgevers zijn stukken in drie groepen in. Ze keken dan vooral naar hoe het stuk afliep en of er personages in zaten die echt bestaan hebben.

Shakespeariaans Sonnet

Een Shakespeariaans sonnet is een gedicht van veertien regels, opgedeeld in 3 blokjes van 4 regels (*kwatrijnen*) en 1 blokje van 2 regels (*distichon*). Naast dat de regels in de kwatrijnen om de beurt rijmen, zorgde Shakespeare ervoor dat alle regels uit precies 10 lettergrepen bestond, waarin alle even lettergrepen een klemtoon had. Deze speciale manier van dichten heet jambische pentameters en is een typisch kenmerk voor al Shakespeares teksten. Het zorgt ervoor dat je een gedicht makkelijk in het juiste ritme voorleest. Ten slotte wilde Shakespeare dat er in elke gedicht een verrassing (of *volta*) zat aan het eind. Kijk maar eens naar sonnet 130!

Sonnet 130

Mijn liefste's ogen als de zon? Ga **gauw!**
 Koraal? Veel roder dan haar lippen **lijken**.
 Is sneeuw echt wit, dan zijn haar borsten **grauw**.
 En op haar hoofd zie ik zwart garen **prijken**.
 'k Zag rozen bloeien, purper, rood en **wit**,
 Met kleuren die ik op haar wang nooit **vond**.
 En het aroma dat in parfum **zit**
 Mist in de adem uit mijn liefste's **mond**.
 Ik hoor graag hoe ze praat maar, **toegegeven**,
 Muziek biedt een veel prettiger **geluid**.
 Ik weet dat ik nooit een godin zag **zweven**;
 Zij is laag-bij-de-gronds, ten voeten **uit**.
 Maar lieve hemel, ik ben dol op **haar**.
 Ze is uniek, al lijkt ze nergens **naar**.

Eerste graad (1&2)

Komedie of Tragedie?

In deze les onderzoeken we de narratieve verschillen tussen komedie, tragedie en tragikomedie.

Lesduur: ..... minuten

Overlap met: Nederlands

Materiaal: Titelkaartjes (bijlage 3)

Activering

Voor de tijd van Shakespeare was er een duidelijk verschil tussen verhaaltjes met een goed einde en een slecht einde.

1. Bespreek met de klas wat de kenmerken zijn van een verhaal dat goed afloopt (leefde nog lang en gelukkig, iedereen krijgt wat hij wilt, alles is goed) en een verhaal dat slecht afloopt (iedereen is ongelukkig, iemand gaat dood, verhaal is enorm veranderd). Schrijf deze verschillen op het bord.
2. Zet bij elke kant een voorbeeld van een verhaal dat goed of slecht afloopt
3. Bespreek met de klas het principe van een narratieve structuur (hoe loopt een verhaaltje?):
  - a. Elk verhaal heeft een **begin**, een **midden** en een **einde**
    - i. In het **begin** is de situatie normaal en vredig
    - ii. In het **midden** gebeurd er iets waardoor die situatie gaat veranderen
    - iii. Bij het **einde** is de situatie veranderd in iets leukers (**goed einde**) of iets slechters (**slecht einde**).
4. Neem een paar van de voorbeelden van het bord en bespreek hoe de verhaaltjes verlopen.

Eindopdracht

Verdeel de klas in groepjes van vier. Elk groepje krijgt de opdracht om in 5 minuten een scene te maken van 2 minuten, waarin er een duidelijk **begin**, **midden** en **einde** is.

Na 5 minuten tonen de kinderen elkaar hun toneelstukje. Bespreek kort na:

- Was er een duidelijk begin?
  - o Wat was het begin?
- Was er een duidelijk midden?
  - o Wat gebeurde er in het midden?
- Was er een duidelijk einde?
  - o Wat gebeurde er op het einde?
  - o Liep het verhaal goed af of slecht af?
    - Waaraan zag je dat?

Tip:

Vinden de leerlingen het lastig om de structuur te zien? Overloop dan samen met hen het begin, midden en eind. Geraken ze moeilijk tot spelen? Maak dan drie groepsleden 'deelregisseur' en een eentje verantwoordelijk voor de afwerking.

Verdiepingsopdracht

Domein: Beeld

Materiaal: Tekenmateriaal

- Elk kind kiest een van de scènes uit die ze hebben gezien (niet hun eigen verhaaltje) en verzint een nieuw einde: Als het goed was wordt het een slecht einde en andersom.
- Elk kind maakt een drieluik stripverhaal, waarin het verhaaltje wordt verbeeld, met het nieuwe einde in het laatste vak.
- Hang de tekeningen in de klas en maak een expositie

Opmerking: Drama (afgeleid van het Griekse woord voor 'handeling') gaat altijd over deze verstoring van een situatie. De plot (de cummulatie van punt I, II en III) bestaat altijd uit een expositie (die de situatie schetst), een conflict (die de situatie onder spanning zet) en een catastrophe (tragedie) of een dénouement (komedie) die de situatie wezenlijk verandert.

Wanneer kinderen zelf geen idee hebben van een verhaal dat goed of slecht afloopt, geef dan voorbeelden van films die gezien zijn of boeken die (voor)gelezen zijn.

Voorbeeld goed: Roodkapje

- Begin: Roodkapje gaat oma koekjes brengen
- Midden: Roodkapje wordt opgegeten door de wolf
- Einde: Roodkapje wordt bevrijd en de ze leeft nog lang en gelukkig

Voorbeeld slecht: De drie biggetjes

- Begin: Drie biggetjes bouwen allemaal een huisje
- Midden: Er komt een wolf die de huisjes test
- Einde: Twee van de drie biggetjes worden opgegeten door te zwakke huisjes

Tweede graad (3&4)

Gedicht met een twist

In deze les schrijven we een gedicht met een dramatische twist op het einde, die we visualeren.

Lesduur: ..... minuten**Overlap met:** Nederlands**Materiaal:** pen, papier, knutselmateriaal

Activering

Shakespeare schreef niet alleen toneelstukken die zowel grappig als droevig waren, hij schreef ook sonnetten. Sonnetten zijn gedichten met aan het einde een verrassing of een twist.

1. Bespreek met de klas hoe een gedicht eruit kan zien.
  - a. Slagrijm (a a a a)
  - b. Gepaard rijm (a a b b)
  - c. Gekruist rijm (a b a b)
  - d. Omarmend rijm (a b b a)
  - e. Verspringend rijm (a b c a b c)
2. Luister naar een aantal Nederlandstalige liedjes (zie bijlage 4) en bespreek hoe het rijmschema loopt.
3. Lees een aantal limericks voor (zie bijlage 5). Bespreek de verhalende vorm van het gedicht.

Vorbereidingsoefening

Elke kind schrijft zelf een gedichtje van minstens 4 regels dat aan de volgende criteria voldoet:

- Je kiest zelf een van de besproken rijmschema's
- Het gedicht vertelt een verhaaltje
- Het einde van het gedicht heeft een verrassing (of twist)

Eindopdracht

Elk kind geeft nu zijn gedicht aan iemand anders (zodat niemand werkt met zijn eigen gedicht). Het kind leest het gedicht en splits elke zin op in een eigen kunstwerk. Je maakt dus een beeld per zin. Je hoeft niet precies uit te beelden wat er staat, het gaat ook vooral om de sfeer en het kleurgebruik. Vervolgens knutsel je alle zinnen onder elkaar in een mooie compositie, zodat het weer een volledig gedicht wordt.

Hang de tekeningen in de klas en maak een expositie. Bespreek na met de kinderen in een rondleiding door de expositie, waarin elke kunstenaar zijn werk kan toelichten:

- Waar ging het gedicht over?
- Welk gevoel gaf het gedicht je?
- Wat heb je bij elke zin gemaakt?
- Waarom heb je de zinnen zo bij elkaar geknutseld?

Verdiepingsopdracht

Domein: Muziek**Materiaal:** Vindmaterialen, instrumenten of enkel stem

De oorspronkelijke dichter neemt de tekening terug en maakt een muzikale klankcompositie met het beeld door te vertrekken vanuit de sfeer van de tekening en het ritme van de tekst.

Derde graad (5&6)

Mijn weekproloog

In deze les schrijven kinderen een proloog die ze omzetten in een theatrale monoloog.

Lesduur: ..... minuten

Overlap met: Nederlands

Materiaal: pen, papier

Activering

Shakespeare Rocks! begint, net als veel stukken van Shakespeare, met een proloog. Een proloog is een stuk tekst dat aan het begin van een verhaal of toneelstuk komt om:

- vlug en sfeervol (een deel van) het achtergrondverhaal te introduceren;
- een gebeurtenis in het verleden of in de toekomst van het verhaal te laten zien
- de situatie weer te geven vanuit het perspectief van een bij personage

Bespreek met de klas het gegeven van de proloog. Welke boeken of films ken je misschien zelf met een proloog?

Vorbereidingsoefening

Elke kind schrijft zelf een proloog over de komende week die het begin vormt van een toneelstuk over dat kind. De proloog moet aan de volgende criteria voldoen:

- De proloog schetst een duidelijke sfeer.
- Het is duidelijk het begin van een verhaal. Het introduceert een gebeurtenis die deze week plaatsvindt. Dit mag een echte gebeurtenis zijn (de turnles) of iets verzonnen (de alieninvasie op donderdag).
- Het is duidelijk wie de proloog vertelt.

Omdat leerlingen hun proloog moeten spelen als monoloog, moeten ze ook nadenken over:

- Hoe ziet mijn encenering eruit (Waar ga ik staan en hoe beweeg ik?)
- Hoe speel ik mijn personage (ben ik het zelf of iemand anders?)

Eindopdracht

Elk kind speelt zijn eigen proloog als monoloog voor het begin van een toneelstuk. De dramatische vormgeving is even belangrijk als de kwaliteit van de tekst. Bespreek na met de volgende vragen:

- Voldeed de proloog aan alle criteria? (sfeer, begin, vertelperspectief)
- Wat waren de sterke punten in de scene en welke punten waren onduidelijk?
- Krijg je zin om dit toneelstuk te gaan kijken? Waarom wel/niet?

Verdiepingsopdracht

Domein: Media

Materiaal: Camera (eventueel smartphone of tablet)

Kinderen gebruiken de proloog als materiaal voor een filmtrailer. De proloog is de voiceover voor een filmtrailer die het volledige toneelstuk aankondigt. Kinderen worden aangemoedigd naar filmtrailers te kijken en zelf (of in groep) een invulling te geven aan hun eigen monoloog.